

XVIe Congrès de la Conférence des Cours constitutionnelles européennes
XVIth Congress of the Conference of European Constitutional Courts
XVI. Kongress der Konferenz der Europäischen Verfassungsgerichte
XVI Конгресс Конференции европейских конституционных судов

**Rapport national / National report / Landesbericht /
национальный доклад**

**BOSNIE-HERZÉGOVINE / BOSNIA AND HERZEGOVINA /
BOSNIEN UND HERZEGOWINA / БОСНИЯ И ГЕРЦЕГОВИНА**

**The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina
Ustavni Sud Bosne i Hercegovine**

**langue maternelle / native language /
Muttersprache / родной язык**

Suradnja ustavnih sudova u Europi – Trenutačna situacija i perspektive

Upitnik za nacionalna izvješća

I. Ustavni sudovi između ustavnog i europskog prava

1. Je li ustavni sud zakonom obavezan uzeti u obzir europsko pravo prilikom obavljanja svojih zadaća?

Bosna i Hercegovina nema status članice Europske unije, te stoga u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine ne postoji zakon koji obvezuje Ustavni sud Bosne i Hercegovine da prilikom obavljanja svojih zadaća uzme u obzir europsko pravo.

2. Postoje li neki primjeri pozivanja na međunarodne izvore prava, kao što su:

- a) Europska konvencija o ljudskim pravima,
- b) Povelja osnovnih prava Europske unije,
- c) drugi instrumenti međunarodnoga prava na europskoj razini,
- d) drugi instrumenti međunarodnoga prava na međunarodnoj razini.

Članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine je predvidio da se u Bosni i Hercegovini izravno primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom i njezinim protokolima i ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Prema tome, odredbe Europske konvencije imaju u Bosni i Hercegovini snagu ustavnih odredbi. Inkorporiranjem Europske konvencije u svoj ustavnopravni poredak, Bosna i Hercegovina je preuzela i pozitivnu obvezu svoje zakonodavstvo i pravnu praksu uskladiti s minimalnim garancijama iz Europske konvencije i prije nego što je Bosna i Hercegovina postala članicom Vijeća Europe. Osim toga, Ustav Bosne i Hercegovine propisuje i uživanje prava i sloboda sadržanih u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi navedenoj u članku II/4. Ustava

Bosne i Hercegovine. Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine, pod naslovom «Dodatni sporazumi o ljudskim pravima, koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini», navodi sljedeće međunarodne ugovore: Konvencija o genocidu iz 1948. godine, Ženevske konvencije o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Dopunski protokol iz 1977. godine; Konvencija o izbjeglicama iz 1951. godine i Protokol iz 1966. godine; Konvencija o državljanstvu udanih žena iz 1957. godine; Konvencija o smanjivanju broja osoba bez državljanstva iz 1961. godine; Konvencija o rasnoj diskriminaciji iz 1965. godine; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine i Opcioni Protokoli iz 1966. godine i 1979. godine; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine; Konvencija o diskriminaciji prema ženama iz 1979. godine; Konvencija o torturi iz 1984. godine; Europska konvencija o sprečavanju mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz 1987. godine; Konvencija o pravima djeteta iz 1989. godine; Međunarodna konvencija o zaštiti prava radnika migranata i njihovih obitelji iz 1990. godine; Europska povelja za regionalne jezike i jezike manjina iz 1992. godine i Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994. godine.

Dalje, prema članku II/6. Ustava Bosne i Hercegovine obveza primjene i poštivanja ljudskih prava i sloboda iz članka II Ustava utvrđena je za Bosnu i Hercegovinu i sve sudove, urede, državne organe i tijela kojima posredno rukovode entiteti ili koja djeluju unutar entiteta. Ovo u suštini znači da su svi oni dužni izravno primjenjivati Europsku konvenciju i osigurati minimum prava i sloboda koja su njome garantirana.

Sukladno navedenome postoje mnogi primjeri u kojima se Ustavni sud Bosne i Hercegovine pozivao na međunarodne izvore prava.

3. Postoje li neke određene odredbe ustavnoga prava kojima se ustavnom sudu nameće zakonska obveza uzimanja u obzir odluka europskih sudova pravde?

Bosna i Hercegovina nije članica Europske unije. Kao posljedica toga ne postoje odredbe Ustava niti zakona koje nameću obvezu uzimanja u obzir odluka europskih sudova pravde.

4. Utiče li na jurisprudenciju ustavnog suda u praksi jurisprudencija europskih sudova pravde?

Utjecaj prakse Europskog suda za ljudska prava je značajan za rad Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Međutim, u procesu rješavanja predmeta iz svoje nadležnosti Ustavni sud Bosne i Hercegovine često istražuje i druge izvore prakse pa tako, sukladno potrebama predmeta o kojima Ustavni sud odlučuje, istražuje i praksu europskih sudova pravde.

5. Poziva li se ustavni sud u svojim odlukama redovito na jurisprudenciju Suda pravde Europske unije i/ili Europskog suda za ljudska prava. Koji su najznačajniji primjeri?

Ustavni sud Bosne i Hercegovine se redovito poziva na praksu Europskog suda za ljudska prava. Primjera je mnogo i svaki je značajan u kontekstu različitih pitanja postavljenih pred Ustavni sud Bosne i Hercegovine. Kada je riječ o poštivanju prava na osobni i obiteljski život, ili miješanja u prava na dom iz člana 8. Europske konvencije, veliki je broj odluka u kojima je Ustavni sud Bosne i Hercegovine koristio stavove Europskog suda zauzete u predmetu **Niemietz protiv Njemačke** (od 16. prosinca 1992. godine). U kontekstu prava na osobnu slobodu i sigurnost iz članka 5. Europske konvencije jedna od presuda koja se može izdvojiti je presuda u predmetu **Winterwerp protiv Nizozemske** (od 24. listopada 1979. godine). Presuda u predmetu **Unterpertinger protiv Austrije** (od 24. studenoga 1986. godine) je bila od velike pomoći u kontekstu garancija iz članka 6.3.d). U predmetima koji se odnose na pitanja izvršenja pravomoćnih presuda (u kontekstu prava na pravično suđenje, članak 6. Europske konvencije), Ustavni sud često koristi stavove Europskog suda zauzete u presudi **Hornsby protiv Grčke** (od 19. ožujka 1997. godine). U kontekstu prava koja garantira članak 3. Protokola broj 1, u predmetima koji pokreću pitanja koja se odnose na izbore, značajni su stavovi iz presude **Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije** (od 2. ožujka 1987. godine).

Praksa Europskog suda pravde u praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine nije često zastupljena. Međutim, postoji nekoliko odluka u kojima je od velikog značaja bila odluka **Schul** Europskog suda pravde. U jednoj od odluka Ustavnog suda (broj U 68/02) je navedeno: *Ustavni sud primjećuje da je materijalni sadržaj jedinstvenog tržišta jasno definirao Europski sud pravde, dajući europskim zemljama smjernice u ustavnopravnom razvoju ovog važnog aspekta. Prema tome, pozivanje na praksu Europskog suda pravde je od izuzetne važnosti. U skladu s tom sudskom praksom, materijalni pojam «jedinstvenog tržišta» nalaže da se, ukidanjem svih tehničkih, administrativnih i drugih mjera, ostvari unutrašnje tržište u Bosni i Hercegovini (vidi odluku Europskog suda pravde (Sud Europske unije), Schul, predmet broj 15/81, Zbirka 1982, str. 1431, stavak 33).*

6. Postoje li neki primjeri razilaženja u odlukama koje donose ustavni sud i europski sudovi pravde?

7. Uzimaju li drugi nacionalni sudovi također u obzir jurisprudenciju europskih sudova pravde kao posljedicu toga što ju je ustavni sud uzeo u obzir u svojim odlukama.

8. Postoje li neki primjeri odluka europskih sudova pravde u kojima se ogleda utjecaj jurisprudencije nacionalnih ustavnih sudova?

Odgovor na pitanja od 6 do 8

Bosna i Hercegovina nije članica Europske unije. Imajući u vidu ovu činjenicu teško je govoriti o usklađenosti prakse Ustavnog suda Bosne i Hercegovine s praksom europskih sudova pravde, te govoriti o utjecajima prakse europskih sudova pravde na praksu nacionalnih sudova i obrnuto.

II. Interakcije između ustavnih sudova

1. Poziva li se ustavni sud u svojim odlukama na jurisprudenciju drugih europskih ili neeuropskih ustavnih sudova?

2. Ako je odgovor pozitivan, je li ustavni sud više sklon pozivati se na jurisprudenciju iz istog govornog područja?

3. U kojim se oblastima prava (građansko pravo, kazneno pravo, javno pravo) ustavni sud poziva na jurisprudenciju drugih europskih ili neeuropskih ustavnih sudova?

Odgovori 1 do 3

U dosadašnjoj praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine nema primjera u kojima se pozivalo na praksu drugih ustavnih sudova.

4. Jesu li odluke ustavnog suda imale primjetnog utjecaja na jurisprudenciju stranih ustavnih sudova?

Ne postoje pokazatelji utjecaja odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na jurisprudenciju stranih ustavnih sudova. Prema podacima iz Biltena Venecijanskog povjerenstva o ustavnoj praksi (Bulletin on Constitutional Case-Law) odluka Ustavnog suda broj AP 1005/04 korištena je „Electoral Court of the Federal Judiciary“ u predmetu SUP-JDC-144/2007.

5. Postoje li neki oblici suradnje izvan uzajamnog priznavanja sudskih odluka?

Suradnja i razmjena iskustava s drugim ustavnim sudovima iznimno je važna za Ustavni sud Bosne i Hercegovine. To se ostvaruje kroz bilateralnu suradnju s ustavnim sudovima, osobito sudovima iz regije. Ustavni sud Bosne i Hercegovine aktivno sudjeluje u radu okruglih stolova i multilateralnim događajima na kojima se raspravljaju pitanja vezana za ustavno sudovanje.

III. Interakcije između europskih sudova glede jurisprudencije ustavnih sudova

1. Ima li pozivanje na pravo Europske unije ili na odluke Suda pravde Europske unije glede jurisprudencije Europskog suda za ljudska prava utjecaja na jurisprudenciju ustavnog suda?

2. Kako jurisprudencija ustavnih sudova utiče na odnos između Europskog suda za ljudska prava i Suda pravde Europske unije?

3. Imaju li razlike između jurisprudencije Europskog suda za ljudska prava, s jedne strane, i Suda pravde Europske unije, s druge strane, utjecaja na jurisprudenciju ustavnog suda?

Bosna i Hercegovina nije članica Europske unije pa se ni u ovom slučaju ne mogu dati odgovori na postavljena pitanja.